

ПРИЧА КОЈА ЛУТА СВИЈЕТОМ

Свети оче¹, мада вам се јављам тек сада, јављам вам се за свагда. Јављам вам се са дна васионе, гдје живим и оностраним и овоостраним животом, тако да не знам гдје сам. Јављам вам се из луде куће, гдје су ме за живота стрпали. Чак нисам ни знала да сам у лудници, јер је све нормално било - кућа је и прозоре, додуше изопачене, имала. Када сам свијет промијенила, лудило се наставило у мојој глави, у којој је општи хаос. Ја јесам у лудници, али нисам луда. Чак ми је на овом свијету, гдје сам тобоже жива, боље, него у вашем, тамо. Али су ме сјећања издала, тако да не знам ко сам, ни чија сам. Не знам да ли сам рођена као католикиња, тада када је било враћање православца вјери отаца. Када су несједињени превођени на католичанство у којем вјечно спасење могу наћи. Не знам да ли сам Хрватица у тијелу Српкиње, или обрнуто, ни чије име носим, своје или помазано.

Име је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, представљам се као Добрила Мартиновић, као учитељица која је радила у Народној пучкој школи, у коју су католичка дјеца и дјеца православне вјероисповјести ишла. А Народна пучка школа се налазила у Шарговцу, надомак Бање Луке, која је, тада када је успостављена Независна Држава Хрватска, требала бити главни град те државе и звати се Антиград. Неки ће вас увјеравати да је то Антин Град, али то није истина. Ја вам то из своје главе, из припитомљене луднице, тврдим.

Историја је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, у то вријеме, у тој новоствореној држави, нико у њој није могао да живи осим Хрвата. Ко није хтио да се покрсти, усташе су знале куда ће с њим. Тад није било грехота убити ни мало дијете од седам година, ако је сметало усташком напретку. А православна дјеца, тај влашки накот, сметала су. Како је *grease ides, nula fides*, како је *грчка вјера, никаква вјера*, требало је тај грко-католички одрод почистити гвозденим метлом из Народне пучке школе у Шарговцу, гдје сам ја, по несрећи, учитељица, била. А ваша црква је, у циљу стварања *Civitas Dei*, гвоздену метлу одобрила, и чак апеловала, уздајући се у вашу милост, да онима који у том патриотском раду понекад прекораче уске границе вјерског морала и етике, да им опросташтај да.

Опростај је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, седмог фебруара по грегоријанском календару 1942. године упала је у школу Усташка сатнија Друге тјелесне бојне Анта Павелића, коју су предводили натпоручник Јосип Мислов, сатник Никола Зелић, те неки жупник из самостана Петрићевац гдје ви треба католичког лаика Ивана Мерца, који је љубио Цркву и Христову Намјесника, који се борио за Апостолску Столицу, и као орао хрватској омладини показао пут ка сунцу, учините блаженим, односно прогласите за свеца. Свеца, тако се каже. Е, тај неки жупник из самостана Петрићевац је фра-Миротислав Филиповић, мада други мисле да је фра-Томислав Филиповић, а трећи фра-Вјекослав Фили-

1 Реч је о папи Јовану Павлу II, који је 22. јуна 2003. године, дошао у Бањалуку да у самостану на Петрићевцу прогласи Ивана Мерца, католичког лаика, блаженим у његовом родном граду. Да Ивана Мерца, који је још давне 1928. године умро, а који се држао девизе *Aut Kathotirus aut nihil*, Или католик или ништа, прогласи за свеца на месту, гдје је, тада када је створена усташка творевенина Независна Држава Хрватска, у току Другог светског рата, 5. фебруара 1942. године одржан састанак, којим је руководио фратар самостана Вјекослав Филиповић. На том састанку донесена је одлука да се сутрадан, 7. фебруара, изврши покољ српског живља на подручју приградских села Дракулић, Мотике и Шарговац, што је и учињено, када је за један дан, под вођством фратра Филиповића побијено, поклано, измасакирано 2298 људи, жена и деце српске националности.

повић. Но, сва та мишљења су недјелотворна, пошто је ријеч о једној истој Сатони. Сатони којој је Бог име напустио.

Сатона је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, фра-Сатона је мене натјерала да узмем Књигу Разредницу, те да одвојим дјецу православно од католичке дјеце, да раздвојим дјецу коју сам вољела више него ове очи на које гледам. Када сам их раздвојила, ја не знам шта је са дјецом било. Кажу да су црнокошуљаши, ја то нисам видјела, натјерали католичку дјецу да присуствују, у циљу стицања потпуног усташког васпитања, као каквој лекцији, тој тужној представи, да посматрају како курвини синови убијају њихове вршњаке, али ја не знам како су их убијали, да ли су себе или њих побили. И не знам гдје, да ли у учioniци, у ходнику, на степеницама, у школском дворишту, или на страницама читанке. Сјећем се само њихових благословених очију, погледа који је вапио да им помогнем, док су крвници из руку у руке топузице премијештали, а ја им помоћи нисам могла.

То је најстрашнија слика коју сам у свом памћењу из нашег свијета понијела, јер ја одавно нисам од овога свијета.

Шта је даље било, то у причу не може да стане.

Оно што је изванразумско, то не може да се исприча.

Прича је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, био је расипан мјесец, мјесец фебруар, па је велики снијег био читав свијет покрио. Био га је до појаса завијао, тад кад су црнокошуљаши у школу упали. Нико од њих, у лицу, ниједну постојану боју није имао. Да умијем да цртам карикатуре, ја бих њих као бубашвабе нацртала, али не умијем. Не умијем ни да их опишем, описивање их не би обухватило. Чак ни ријечи као што су нељуди, фукара, база и штрока, не досежу њихов смисао.

То је тужно.

Свети оче, ријечи су лажа, а Бог је истина.

Били су до зуба наоружани, и сви су, изузев оних који су их водили, то сам по говору закључила, из Херцеговине били. Послије су неки причали да нико од њих ватрено оружје није употребио, да се дјеца не би препала. Не знам због чега су послије многи приповиједали да су дјецу која су тек прогледала убијали ножем који се звао бод, усташки бод, тољагама, сјекирама, вилама, бајонетима, а највише металном куглом на дрвеној дасци званој србомлат. И причали су да су их убијали искључиво тупим предметима, да се не чује. Ја то не могу посвједочити. Ја се само сјећам њихових очију које су милост искале. Те очи никада нећу заборавити. Очи у којима је био страх, вапај, ужас, умирање! И још се једног детаља сјећам. Сјећам се да је један од кољача, док је у руци србомлат држао, да му је крв руменила подсјечене нокте, и да је други кољач одскочио корак уназад да га не би упрскао распрсли дјечји мозак из разбијене главе, и да је снијег њихове крикове упијао.

Осталог се не сјећам.

Само њихових очију које су ме и у сновима прогониле, па ми се чинило да са ума силазим.

Ниједан злочин не може бити тако грозан као онај који га чини.

Злочин је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, није истина то што је у свом опширном извјештају италијански конзул јавио да је 7. фебруара 1942. године у Народној пучкој школи побијене 56 православне дјеце, ни то што су педантни Нијемци забиљежили, да је побијено 53 дјеце. Разумите ме, у стању у којем се налазим, не могу са жртвама да лицитирам. Нијемци би били у праву да је Курузовић Драгица тај дан у школу дошла, али није. Она је тај дан отишла код тетке у Борик, па није заклана. Сведочим вам са онога свијета, пошто ме ниједан овоземаљски обзир не обавезује да не говорим истину.

Математика је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, кад сам доживјела ту част да полудим, све је готово било. Али нисам ја полудјела што нисам могла да носим слике које су се у мојој сузи непрестано огледале, што сам видјела сце-

не које са човјека перу све што је пролазно и са великом енергијом сугеришу смисао и бесмисао живота, него сам скренула тада када ме је послјије масакра људски накот натјерао да у Главни именик, који се преобратио у Крвави прозивник, поред имена сваког закланог дјетета напишем да је оно умрло природном смрћу 7. фебруара 1942. године. Ја то себи нисам смјела дозволити, да ме тако понизе, да својом руком у Главни именик упишем да су дјеца природном смрћу умрла! За тај дио ја признајем своје гријехове.

У име Исуса Христа и Дјевнице молим за опроштај.

Нека ми Свевишњи суди.

Од тада сам неутјешена. Од тада не могу да се смирим, и никада се нећу смирити, ни спасити.

Та несмотреност је моја казна. Она се изродила у сјетилност која ме на парчиће растурила, тако да сам се скроз удаљила од своје савршености. О томе како сам полудјела, знам мало. Вјероватно, оно што је претходило није се могло заборавити. Дан и ноћ сам се растурила од живаца. Нерви су ми били напети, тако да су дамарали ужасом. Осјећала сам се свакако, чак и као пашче. Да бих себе утјешила, сањала сам да сам ништа, али ни то није помогло. Знам тренутак када ми се тијело сплело у нервни систем, када се заглавило у хиљаду збрканих вена, када сам почела да се одупирем дисању, када сам помислила да све ово још једном не бих могла преживјети, а нисам ни ово, тачно знам како сам се осјећала тада када су ме прогласили оностраним, а онда у очај зазидали.

Ја сам сада од онога свијета, у свом коначном свијету.

Човјек све може да преживи осим смрти.

Смрт је лажа, а Бог је истина.

Свети оче, пошто ви као ходочасник путујете широм свијета, пошто се као путујући папа бавите трговином индулгенција и откупом дионица, и опростом гријехова, само неко ко је видио и једну и другу страну, ко живи и оностраним и овостраним животом, има право да вам каже: Маните се путовања, маните се љубљења писте и подизања дјеце са уштирканим кошуљицама и чипкастим сукњицама изнад себе и глађења њихове косе, маните се благосиљања пастве подизањем руке – загледајте се у вјечност.

Доста ми је смисла, доста ми је лажног морала, доста ми је суза над погребом ошштим.

Из покоља се никада никаква правда није родила, па неће ни из овог.

Некад нисам знала, али сада знам, да не постоји ни исток ни запад, већ да постоји само Ватикан.

Кад сам сазнала да као путујући свједок јеванђеља долазите на мјесто гдје је злочин посијан, да ће личност вашег угледа доћи на мјесто гдје је дан уочи покоља одржан састанак, на којем су учествовали бивши велики жупник Виктор Гутић, бањалучки жупник др Никола Билогривић, предсједник суда Стиловић и више свећеника, надала сам се да ћете у име Римске курије посјетити и Народну пучку школу у Шарговцу. Да ћете доћи на мјесто гдје је злочин учињен под заштитним погледом Свете столице. Да ћете доћи у данашњи Српски Милановац, на мјесто лешева и дима, гдје је невина Христова крв липтала, гдје је гашено угљевље, да се поклоните трону гдје је једна пучка школа заклана. Да ћете доћи да чујете гласове поклане дјеце која школом лутају, да чујете њихову мртву грају, њихове мртве радости, њихове мртве пјесмице које су пјевали и рецитовали.

Била сам спремила картон, не картон, него обичан новински папир на којем су била исписана имена поклане дјеце, али ми нису дали да га поставим, да га било гдје објесим. Нигдје, ни на огласну таблу, ни на улазна врата, нити да га окачим о било које дрво у школском дворишту.

Чак ни на школску ограду.

Само ме не питајте ко није дао. Замислите, није дало Министарство просвјете Републике Српске. Мјесна заједница је била за то, и грађани, и Управа школе, и школски одбор, а Министарство просвјете није.

Кажу, није вријеме, за то. Ми треба да градимо мостове, а похабани папир са именима поклане дјеце опет ће узнемиравати духове. Кад треба српска истина да изађе на видјело, онда није

вријеме! Е јесте, вријеме! Оно, вријеме, што буде више пролазило, прича о покланој дјечи све ће чешће свијетом лутати и све више људску савјест пећи.

Јер, има прича које никада не могу да остаре. Оне се крећу а да се са мјеста не помакну. Такве приче могу себе да надживе, могу од убоја да бране, од гујавица, жаовица и злих сила, и могу да трају бесконачно.

Не могу се ни спалити, ни уништити ни затурити.

Не могу се закопати, и тако избрисати.

Не могу се поклана дјеца учинити безименим, не могу се тек тако у празнину истрести.

Свети оче, новински папир није лажа! Њега никакав снијег не може замести, никакав вјетар подерати, никаква киша сапрати, никакво сунце спржити, никаква ватра спалити, никакав коров прекрити, ма колико нејачак и порозан био. Ма колико блиједио, пропадао и трулио, испод њега ће све разговјетније, као када се кокице кокају, васкрсавати имена посмрчади.

Радојка, Симеун, Јован, Јелена, Душан, Душан, Јованка, Душан, Драгомир, Мара, Милан, Остоја, Милева, Ђуро, Милан, Душан, Госпава, Драгица, Радмила, Милорад, Остоја, Славко, Душан, Зорка, Гојко, Здравко, Милан, Остоја, Бранко, Драгица, Славко, Љубица, Милева, Мара, Митар, Даринка, Нада, Светозар, Бранко, Видосава, Јован, Милош, Здравка, Стамена, Анка, Бранко, Милева, Марија, Нада, Живко, Милан и Миливоје.

Мора правда у неком вишем облику да постоји.

Мора да постоји неки судија који не гријеши.

Лаку ноћ, Оче!

Превео Душан Б. Раковић